

ombudsman

veřejný ochránce práv

BULLETIN

MONITOROVÁNÍ PRÁV LIDÍ SE
ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM
2022

ÚVODEM

- Úvodní slovo ředitelky
právní sekce

TÉMA

- Vzdělávání

AKTUALITY Z ČINNOSTI

- Odbor ochrany osob se
zdravotním postižením
- Poradní orgán
ombudsmana
- Činnost dalších odborů
Kanceláře ombudsmana
- Spolupráce s
organizacemi hájícími
práva lidí se zdravotním
postižením
- Další informace z oblasti
práv lidí s postižením

ÚVODEM

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dovolte mi, abych Vás přivítala u dalšího vydání našeho bulletinu. Jednou z oblastí, které jsme v loňském roce věnovali pozornost byla oblast vzdělávání žáků s postižením. Také Úmluva o ochraně práv lidí s postižením mu věnuje samostatný článek a zaručuje konkrétní práva, která se vzděláváním souvisejí. Téma zajímalo také členy poradního orgánu ochránce pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením, kteří se mu věnovali hned na dvou svých zasedáních. Členky a členové diskutovali o tématech, kterými se aktuálně s kolegyněmi a kolegy z odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením zabýváme. Následně k řešeným záležitostem přijal poradní orgán svá usnesení. Podrobně se o těchto aktivitách můžete dočíst na následujících stranách.

Kromě vzdělávání jsme se samozřejmě věnovali také řadě dalších aktuálních i dlouhodobých témat. Důležitým pro nás zůstalo téma deinstitucionalizace nebo rovnosti před zákonem. Také o těchto aktivitách si můžete přečíst v aktuálním bulletinu. Věříme, že zaujmou i řešené individuální případy, o kterých Vás v bulletinu informují kolegyně a kolegové z dalších odborů naší kanceláře nebo též autorský příspěvek jedné z členek poradního orgánu.

Vážené spolupracující organizace, děkuji vám za spolupráci v uplynulém roce a těším se na její pokračování v roce 2023. Přejme si, aby byl příznivější a klidnější, abychom mohli efektivně pracovat na dosažení rovných podmínek lidí s postižením ve všech sférách života.

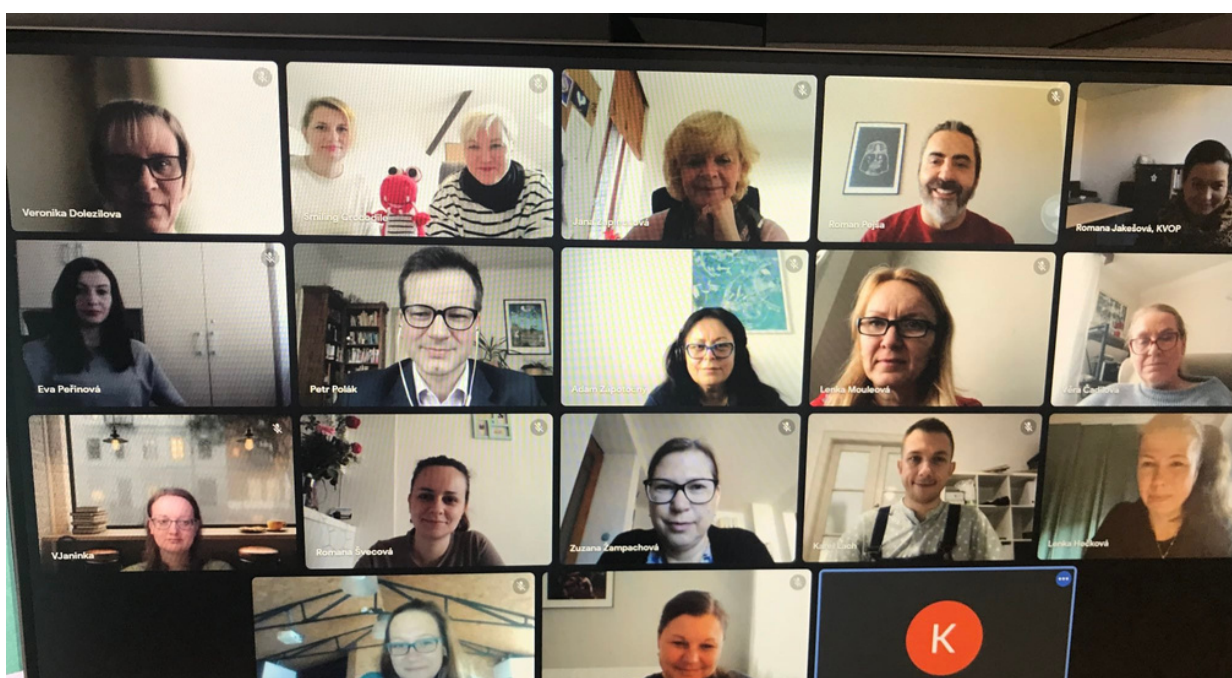

Jana Gregorová
ředitelka právní sekce

ZMĚNA POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ

Poradní orgán veřejného ochránce práv přijal usnesení, které upozorňuje na nedostatky současné podoby vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Některé děti s postižením potřebují při vzdělávání vysokou mírou podpory, například v podobě vlastního asistenta pedagoga nebo odpovídajících kompenzačních pomůcek. Zmíněná vyhláška ovšem financování takovéto intenzivní formy podpory ve speciálních školách neumožňuje a hradit ji mají tyto školy přímo z přiděleného rozpočtu, který většinou nedostačuje. Ochránce k tématu také uspořádal on-line pracovní setkání, kterých se zúčastnili zástupci speciálních škol, speciálně pedagogických center a neziskových organizací. Na setkání účastníci sdíleli případy konkrétních dětí s postižením, na nichž ilustrovali nepříznivé dopady, které novela vyhlášky přinesla. Případy ukazovaly na problémy, s nimiž se potýkají zejména děti s kombinovaným postižením, které potřebují vysokou mírou podpory. Členové poradního orgánu se proto shodli, že by mělo dojít ke změně ve vyhlášce a stav by měl být vrácen před 01. 01. 2020. Právničky a právník z Kanceláře ochránce se rovněž jako přizvané osoby zúčastnili kontrol České školní inspekce ve speciálních školách a školských poradenských zařízeních k monitorování dopadu novely do školské a poradenské praxe. Tématem se ochránce zabývá i nadále a vyhodnocuje poznatky vzešlé z výše uvedených aktivit i z dat získávaných od Ministerstva školství.

V případě zájmu o více informací se lze obrátit na Petra Poláka (polak@ochrance.cz)

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S HLUBOKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Dalším tématem, v němž vyjádřil poradní orgán ochránci podporu, je vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením. Tyto děti nejsou žáky žádných škol. Jejich vzdělávání zajišťují pod dohledem speciálně pedagogických center rodiče v domácím prostředí. Ani hluboké mentální postižení by ovšem nemělo děti automaticky vylučovat ze vzdělávání v kolektivu. Podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením je totiž Česká republika povinna zajistit všem žákům přístup k začleňujícímu vzdělávání. Koncem března diskutovali o této problematice právničky a právníci ombudsmana se zástupci krajských úřadů, Ministerstva školství, České školní inspekce a speciálně pedagogických center. Věnovali se například potřebě dostatečné metodické podpory a výukových materiálů nebo absenci kontrolního mechanismu v systému vzdělávání dětí s hlubokým mentálním postižením. Zaměřili se také na otázku financování a personálního zabezpečení speciálně pedagogických center ve vztahu k této činnosti. Následně v této věci jednal ochránce s ministerstvem bilaterálně. Výsledkem je aktivita ministerstva spočívající v tvorbě metodiky, zároveň navázalo k dané problematice spolupráci s Českou školní inspekcí.

Více informací k tématu poskytne Romana Švecová (svecova@ochrance.cz)

OSVOBOZOVÁNÍ ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM Z TĚLESNÉ VÝCHOVY

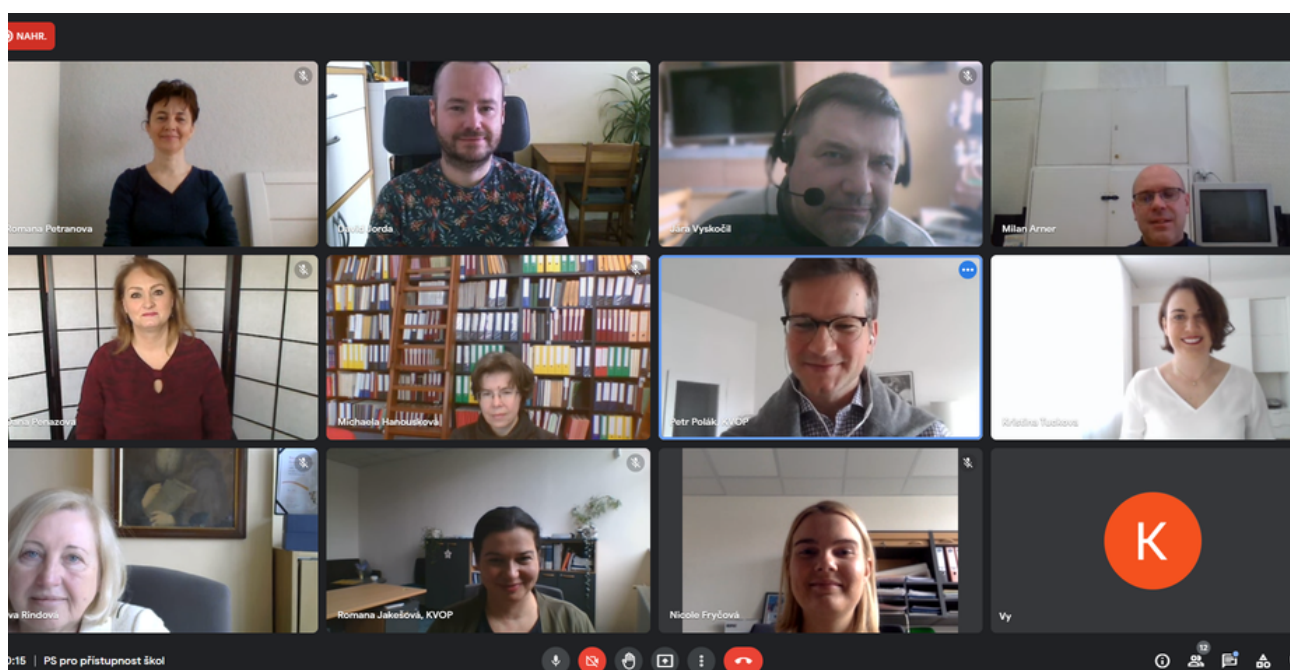
Členové poradního orgánu vyjádřili svůj názor také na osvobození žáků s postižením z tělesné výchovy. Právní úprava obsažená ve vyhlášce o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu, kterou společně připravily Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zdravotnictví, vychází z absurdní koncepce, že zdravotní omezení jako např. svalové dysbalance, jsou důvodem pro uvolnění z tělesné výchovy, což je v příkrém rozporu s výše popsány závazky plynoucími z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, ale také s Listinou základních práv a svobod. Poradní orgán vyjádřil znepokojení nad možným nadužíváním tohoto institutu a vyzval ochránce, aby ve věci jednal s Ministerstvem školství. V tématu ochránce již v minulosti spolupracoval s Univerzitou Palackého v Olomouci a uspořádal kulatý stůl. Hlavní závěry byly definovány jako potřeba vytvoření metodického doporučení ze strany MŠMT, potřeba řešení nedostatku a kvality asistentů pro tělesnou výchovu dětí s postižením, systematická a intenzivní osvěta směrem ke školám i k rodičům a žákům, taktéž doporučení inspekci zařadit do dlouhodobého plánu sledování institutu uvolňování z TV jako lakmusového papírku integrace. Ministerstvo školství následně připravilo pro školy k problematice uvolňování žáků z tělesné výchovy metodický pokyn. V letošním roce tak ochránce naváže zejména osvětovými aktivitami a diskuzí nad vhodností změny vyhlášky.

V případě zájmu o více informací se lze obrátit na Romanu Švecovou (svecova@ochrance.cz)

MAPOVÁNÍ PŘÍSTUPNOSTI ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Poradní orgán rovněž vyjádřil souhlas s nutností sběru dat týkající se přístupnosti škol a školských zařízení, dále také s žádostí o jeho realizaci, kterou ochránce adresoval Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a České školní inspekci. Zároveň souhlasil s tím, aby ochránce vydal ve věci doporučení. Za tímto účelem svolal ochránce během roku sedmkrát interní pracovní skupinu pro mapování přístupnosti škol a školských zařízení. Na základě doporučení budou moci zmíněné úřady zmapovat přístupnost škol a školských zařízení pro děti a žáky s postižením v Česku. Taková ucelená data české státní správy chybí. Podle výsledku mapování budou školy a zřizovatelé moc přijmout konkrétní opatření ke zvýšení přístupnosti. V pracovní skupině zasedají zástupci lidí s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, kteří mají zkušenosti z oblasti školství. Skupina vytvořila dotazník pro mapování přístupnosti, který bude ochránce pilotovat na několika základních a středních školách v roce 2023.

Pro více informací, prosím kontaktuje Petra Poláka (polak@ochrance.cz)

MATURITY U DĚTÍ SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ

Předchozí veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., přistoupila v roce 2019 k vlastní iniciativě s cílem zjistit, zda a do jaké míry je reálné, aby žáci (maturanti) se speciálními vzdělávacími potřebami v části otevřených otázek uspěli v didaktickém testu. Oblast upravuje dle výše uvedených předpisů vyhláška o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů.

Novelou školského zákona došlo k přesunutí písemné práce a ústní zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka ze společné části maturitní zkoušky do části profilové. Tím byla část organizace maturitní zkoušky přenesena do gesce jednotlivých škol. Školám tak vznikla potřeba koncipovat zadání a dále kritéria hodnocení projevů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vedle žáků intaktních. Ministerstvo školství sdělilo, že tedy považuje za nutné zabývat se maturitní zkouškou jako celkem včetně poskytnutí metodické podpory školám, zejména v otázkách, jak se žáky s poruchami učení pracovat v průběhu vzdělávání, při přípravě k maturitní zkoušce i jak specifickým poruchám přizpůsobit zadání a hodnocení maturitní zkoušky. V říjnu minulého roku přijalo naši žádost k organizaci kulatého stolu.

V únoru 2022 tak ministerstvo uspořádalo setkání, kterého jsme se účastnili a vystoupili zde s příspěvkem „Žáci se specifickou poruchou učení u maturitní zkoušky. Poznatky a zkušenosti veřejného ochránce práv“. Vzhledem k tomu, že se stávající systém uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky v případě žáků se SPU nejeví jako bezproblémový, stal se kulatý stůl zárodkem odborné pracovní skupiny, která se nyní k tématu každý měsíc schází. Výsledkem diskusí v pracovní skupině by mělo být konkrétní zadání, jak lze systém uzpůsobení a vyhodnocování jejich efektivity vzhledem k potřebám žáků se SPU učinit více přiléhavým. Diskuse se účastní také právníci Kanceláře a vstupují sem s vlastními návrhy a stanovisky.

V případě jakéhokoliv dotazu kontaktujte Karla Sudu (**suda@ochrance.cz**).

ZAČLEŇOVÁNÍ DĚTÍ S POSTIŽENÍM TÉMATEM V SENÁTU

Nově zvolený zástupce ochránce Vít Alexander Schorm se zúčastnil kulatého stolu “Začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách”. Kulatý stůl se konal 9. 11. v Senátu Parlamentu ČR a pořádal ho Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice pod záštitou senátora Jiřího Drahoše. Jak předcházet tomu, aby rodiče čelili požadavkům na odchod dítěte ze školy nebo jak zamezit snižování počtu asistentů pedagogů a výrazněji podpořit začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, diskutoval zástupce ochránce spolu se zástupci Ministerstva školství, zmocněnkyní vlády pro lidská práva i se zástupci neziskové organizace Spolu, z. s. a mnoha dalšími. Zástupce ombudsmana informoval o tom, jak Kancelář monitoruje dopad právních změn ve speciálním školství po 1. lednu 2020 a tím, jak je zajištěno vzdělávání dětí v nejvyšším stupni podpory. Spolupracuje jak s neziskovými organizacemi, tak i s Českou školní inspekcí, Národním pedagogickým institutem a MŠMT.

Bylo skvělé, že na kulatém stole vystoupila i Lenka Hečková, členka poradního orgánu ombudsmana pro práva lidí s postižením.

Více o kulatém stole a doporučeních ke změně v **tiskové zprávě** neziskové organizace Spolu, z.s.

PŘÍSTUPNOST VYSOKÝCH ŠKOL A NOVELA ZÁKONA O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

V listopadu 2021 sekretariát Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením představil průzkum v oblasti přístupnosti studia pro lidi s postižením na vysokých školách. Průzkum upozornil na některé dlouhodobé nedostatky při poskytování přiměřených opatření zejména na soukromých vysokých školách. Ministerstvo mělo do 31. prosince 2021 předložit novelu zákona o vysokých školách, která by doplnila ustanovení o nové povinnosti škol ve vztahu ke studentům se speciálními potřebami. Ministerstvo jsme požádali o informaci, jaká konkrétní opatření přijme v návaznosti na zmíněný průzkum a kdy předloží novelu zákona o vysokých školách do vnějšího připomínkového řízení.

Poradní orgán i zde přijal své usnesení, v němž požaduje prostřednictvím ochránce ministerstvo o informace vč. sdělení konkrétních opatření, která plánuje přijmout. Požaduje také předložení relevantní novely zákona o vysokých školách.

V návaznosti na toto usnesení proběhlo v létě setkání tehdejší zástupkyně veřejného ochránce práv k problematice přístupnosti vysokých škol s náměstkyní MŠMT pro vysoké školy, kdy jí zástupkyně ochránce představila výše zmíněný výzkum a rámcově nastínila problémy, se kterými se setkávají studenti vysokých škol, pokud mají potřebu nejrůznějších úprav. Paní náměstkyně přislíbila, že se podrobně spolu se svými kolegy seznámí s tímto výzkumem a téma otevře na společném setkání s rektory vysokých škol.

Nyní MŠMT připravilo předmětnou novelu zákona o vysokých školách, která je v tuto chvíli v mezirezortním připomínkovém řízení.

Více informací k tématu poskytne Romana Jakešová (jakesova@ochrance.cz)

PŘIPOMÍNKY K ZÁKONU O PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍCÍCH

Ochránce uplatnil zásadní připomínky k novele zákona o pedagogických pracovnících. S ohledem na speciální vzdělávací potřeby některých žáků nesouhlasil s ustanovením snižujícím kvalifikační předpoklady pro výkon činnosti pedagoga. S ministerstvem školství se dohodl na vydání metodického pokynu, který povede školy k tomu, aby výuku těchto žáků v maximální možné míře zajišťovali pedagogičtí pracovníci s odpovídající odbornou kvalifikací. Novela zvyšuje také požadavky pro získání kvalifikace asistenta pedagoga. Je potěšující, že se Ministerstvo na základě této připomínky zavázalo k aktualizaci standardu studia. Ochránce je připraven na návrhu standardu s ministerstvem dále spolupracovat.

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

DALŠÍ ČINNOSTI Z MONITOROVÁNÍ:

OCHRÁNCE OSLOVIL MINISTRY NOVÉ VLÁDY V OTÁZKÁCH PRÁV LIDÍ S POSTIŽENÍM

Ochránce oslovil členy nové vlády a požádal je, aby se mimo jiné také věnovali přetrvávajícím problémům v naplňování práv lidí s postižením podle Úmluvy. Ministra práce a sociálních věcí vyzval k přijetí změn v zákoně o sociálních službách a dále také k předložení návrhu zákona, který by upravoval některá práva lidí s postižením v doprovodu psa se speciálním výcvikem. V otázce přístupnosti televizního vysílání pro lidi se sluchovým a zrakovým postižením oslovil ministra kultury. Pokud jde o oblast vzdělávání, ombudsman upozornil ministra školství na potřebu vydání metodiky k poskytování zdravotních služeb na školách, sběru dat o přístupnosti škol a školských zařízení a na přijetí novely zákona o vysokých školách v oblasti přiměřených opatření pro studující se specifickými potřebami. V neposlední řadě také požádal tři ministry (spravedlnosti, vnitra a práce), aby byl určen gestor pro oblast podpory dospělých osob v rozhodování a zákon o podpůrných opatřeních a opatrovnictví.

Více informací poskytne Romana Jakešová (jakesova@ochrance.cz)

MLČENLIVOST PŘI PODPOŘE A OCHRANĚ ZRANITELNÝCH LIDÍ

Ochránce uspořádal kulatý stůl zaměřený na právní aspekty mlčenlivosti u multidisciplinární ochrany zranitelných dospělých osob. Zástupci psychiatrických nemocnic, poskytovatelů sociálních služeb, policie a veřejní opatrovníci na něm diskutovali, jak si efektivně předávat informace o klientech a zároveň respektovat jejich právo na soukromí a ochranu osobních údajů. V říjnu pak ochránce navázal panelovou diskuzí, kterou uspořádal ve spolupráci s organizací Práh Jižní Morava. Představili se zde základní zásady při předávání osobních údajů o zranitelných klientech. Zásady ochránce rozpracuje v doporučení pro poskytovatele zdravotních a sociálních služeb, sociální pracovníky na obci, opatrovníky a další podpůrné osoby „Mlčenlivost a předávání osobních údajů zranitelných zletilých osob“, které vyjde začátkem roku 2023.

Pro více informací prosím kontaktujte Zuzanu Durajovou
(durajova@ochrance.cz)

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM DALŠÍ ČINNOSTI Z MONITOROVÁNÍ:

PŘÍSTUPNOST JUSTICE

Ochránce se zasazuje o zlepšování podmínek pro lidi s postižením v justici. Společně s Justiční akademií uspořádala Kancelář veřejného ochránce práv kulatý stůl k tématu přístupnosti soudnictví. Právničky Kanceláře zde diskutovaly s odborníky z justice, advokacie, státní správy i neziskových organizací o bariérách, které brání lidem s postižením v účinném přístupu ke spravedlnosti. Na setkání se mluvilo rovněž o praxi některých soudů, které zavádí opatření pro zlepšování přístupnosti a vystoupili také dva sebeobhájci z Uherského Hradiště, kteří s účastníky sdíleli zkušenosti s řízením o svéprávnosti. Ve spolupráci s Českou advokátní komorou a Justiční akademií připravuje ochránce také doporučení pro advokáty, kteří vystupují jako procesní opatrovníci zranitelných osob.

V případě dotazů se můžete obrátit na Zuzanu Durajovou (durajova@ochrance.cz).

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

DALŠÍ ČINNOSTI Z MONITOROVÁNÍ:

NÁVŠTĚVY DOMOVŮ PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A SYSTÉMOVÉ NEDOSTATKY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

V roce 2022 provedli právníci a právničky Kanceláře celkem sedm monitorovacích návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením, kdy sledovali, jakým způsobem jsou naplňována práva klientů v různých oblastech života. V jednom případě navštívili i domov, který prošel transformací z pobytové služby na službu komunitního typu. Provedli také návštěvu následnou v Domově pod Lípou. Ověřovali při ní, jak zařízení splnilo doporučení ochránce k odstranění známek špatného zacházení z předchozí systematické návštěvy v roce 2019. Závažná zjištění této následné návštěvy vedla ochránce k podání trestního oznámení.

O zjištěném špatném zacházení během následné návštěvy informoval ochránce v **tiskové zprávě**.

Následně se ochránce setkal s hejtmankou Středočeského kraje. Po kraji, který je zřizovatelem tohoto zařízení požadoval komplexní změnu způsobu poskytování podpory klientům tak, aby jim domov zajistil bezpečné a podnětné prostředí. Stranám se povedlo dosáhnout shodu a kraj přislíbil postupnou transformaci zařízení. Současně se dohodly, jakým způsobem bude nastaven systém nápravných opatření a celkového fungování z dlouhodobého hlediska.

Ochranou práv lidí s postižením se veřejný ochránce práv dlouhodobě zabývá na více úrovních. V rámci prevence špatného zacházení už šestnáct let navštěvuje zařízení, kde jsou lidé omezení na osobní svobodě. Mezi ně patří právě i místa, kde žijí lidé závislí na péči, jako jsou domovy pro lidi se zdravotním postižením a domovy pro seniory. Od roku 2018 také monitoruje, jak Česká republika naplňuje práva zakotvená v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením (CRPD). Za tu dobu ochránce opakovaně upozornil jak na konkrétní případy selhání péče o lidi v zařízeních, tak i na systémové nedostatky.

NÁVŠTĚVY DOMOVŮ PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A SYSTÉMOVÉ NEDOSTATKY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Nejdůležitější se týká procesu transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb pobytového charakteru. Česká republika nemá v této oblasti stále jasnou vizi, koncepci s jasně vydefinovaným žádoucím výsledkem, chybí jasně stanovené zdroje financování a stanovení odpovědných subjektů, vymezení opatření v rámci jednotlivých fází. Aktuálně probíhá tvorba Akčního plánu deinstitucionalizace, který by měl být podkladem pro financování ze strany Evropské komise. Do připomínkového řízení se zapojil i ochránce. Upozornil na to, že se tvorby neúčastnili přímo lidé s postižením, ale i na nekonkrétnost, měřitelnost plánu či nejednoznačné vymezení cíle. Rovněž chybí zákonné vymezení komunitní služby. Hlavní charakteristikou by neměla být jen kapacita, ale také umístění služby nebo propojení na návazné služby občanské vybavenosti. Dalším předpokladem, který plyne z Úmluvy je participace lidí s postižením. Lidé s postižením by se měli podílet na tvorbě politik a strategií, které se jich týkají. Často se tak neděje a jejich názor není dostatečně slyšen nebo jen zprostředkovaně skrze poskytovatele. Poptávka v oblasti sociálních služeb převyšuje nabídku. Zejména u klientů se specifickými potřebami chybí specializované služby. Tito lidé pak často končí ve zdravotnických zařízeních (psychiatrické nemocnice), které nejsou vhodné pro dlouhodobý život. S finanční dostupností souvisí problém výše příspěvku na péči, který nepostačuje.

Dalším klíčovým faktorem je Kontrola kvality sociálních služeb. Má ji vykonávat inspekce kvality sociálních služeb, která je ovšem dlouhodobě personálně poddimenzovaná, Inspekční kontroly jsou často ohlášené, nevztahují se na všechny standardy sociálních služeb a nedávají tak komplexní obraz zařízení. S kontrolou sociálních služeb úzce souvisí také absence nezávislého stížnostního mechanismu, skrze který by se posílila práva a právní jistota klientů sociálních služeb. Kontrola kvality pak úzce souvisí se vzděláním personálu a jeho odborností. Problémem je také nízké finanční ohodnocení v sociálních službách, výrazně nižší je v neziskovém sektoru oproti příspěvkovým organizacím.

Více informací k tématu poskytne Petra Hadwigerová petra.hadwigerova@ochrance.cz

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ OBCÍ OPĚT UKÁZALO, ŽE CHYBÍ ZÁKON O PODPŮRNÝCH OPATŘENÍCH

Po výzkumu zaměřeném na praxi soudů při rozhodování o omezení svéprávnosti nebo podpůrných opatřeních se bývalá zástupkyně veřejného ochránce práv zabývala zkušenostmi obcí s veřejným opatrovnictvím a ochranou zranitelných dospělých. Dotazníkového šetření se zúčastnilo víc než 430 obcí ze všech krajů ČR. Ve svých odpovědích poukázovaly především na nejednotnou spolupráci veřejných opatrovníků s opatrovníckými soudy a neurčitou právní úpravu, kvůli které si obce vysvětlují své povinnosti různě. Přitom na nedostatky v této oblasti upozorňuje veřejný ochránce práv od r. 2006. Přijetí komplexní úpravy zákona o podpůrných opatřeních opětovně doporučil ochránce vládě ve své výroční zprávě za rok 2021. V roce 2022 pak právničky Kanceláře pokračovaly ve vzdělávání veřejných opatrovníků. Své poznatky dále představily na mezikrajském setkání krajských metodiků veřejného opatrovnictví a na setkáních s veřejnými opatrovníky v Mladé Boleslavi, Ostravě a v Praze. Touto cestou zároveň sbírají konkrétní problémy z praxe, které využijí při tvorbě doporučení a informačních materiálů.

Tiskovou zprávu k výzkumu naleznete [zde](#).

Zprávu z výzkumu najdete [zde](#).

Více informací poskytne Zuzana Durajová (durajova@ochrance.cz)

PODCAST A BROŽURA PODPORA V PRÁVNÍM JEDNÁNÍ

Na začátku září Kancelář zveřejnila nový podcast ze série Na kávu s ombudsmanem na téma Podpora v právním jednání. Právničky Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením v něm představily podpůrná opatření, která mohou využít dospělí lidé se ztíženou schopností právně jednat. Zvláštní pozornost byla věnována institutům upraveným v občanském zákoníku, a to smlouvě o nápomoci, zastoupení členem domácnosti, jmenování opatrovníka a omezení svéprávnosti. Součástí podcastu je také stručné představení toho, jak u soud probíhá řízení o omezení svéprávnosti.

Podcast byl zakončen rozhovorem se sebeobhájci z Uherského Hradiště panem Kudlíčkou a panem Červeným, kteří se podělili o své zkušenosti s omezením svéprávnosti, spoluprací s opatrovníkem a změnami, které jim do života přineslo vrácení svéprávnosti.

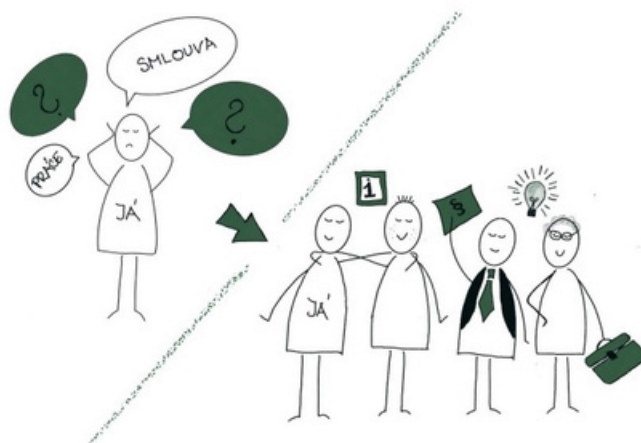
Vyslechnout si jej můžete [zde](#).

Ke popisovanému tématu vydal ochránce v rámci osvěty v oblasti ochrany práv osob se zdravotním postižením stejnojmennou brožuru Podpora v právním jednání. Brožura představuje ucelený pohled na podpůrná opatření, která mohou využít dospělí lidé se ztíženou schopností právně jednat. Soustředí se i na ty instituty, které nejsou přímo uvedené v občanském zákoníku, například využití neformální podpory, podpory ze strany sociální služby, institut zvláštního příjemce nebo zastoupení na základě plné moci. Cílem vytvoření brožury je zvýšení povědomí mezi lidmi s postižením, jejich rodinnými příslušníky a laickou i odbornou veřejností o tom, jak široké spektrum institutů je možné v praxi využít a vyzkoušet, než se přistoupí k omezení svéprávnosti. To představuje zásadní zásah do práv člověka, krajní řešení použitelné dle občanského zákoníku pouze v případě, že není možné využít jiné mírnější opatření. Ochránce dlouhodobě upozorňuje na to, že v naší legislativě chybí ucelená právní úprava podpůrných opatření.

Brožura je volně ke stažení a šíření na webu ochránce [zde](#).

V případě dotazů se, prosím obraťte na Romanu Švecovou (svecova@ochrance.cz)

FUNGOVÁNÍ ODBORNÝCH PRACOVNÍCH SKUPIN PRO PRACOVNÍ REHABILITACI

Bývalá zástupkyně ochránce zjistila, že fungování odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci lidí s postižením (dále také „OPS“) není na kontaktních pracovištích Úřadu práce České republiky (dále také ÚP ČR) dostatečně participativní. To znamená, že neumožňuje lidem s postižením v jednotlivých krocích účast na rozhodování či alespoň účast na jednáních. Lidé s postižením jsou pouze zřídka členy OPS a stejně tak se lidé s postižením (žadatelé o pracovní rehabilitaci) účastní zasedání OPS naprosto minimálně. S výsledky výzkumu zástupkyně ochránce seznámila Generální ředitelství ÚP ČR. V závěrečném stanovisku bývalá zástupkyně ochránce formulovala šest opatření k nápravě.

Patří k nim mimo jiné interní průzkum mezi stávajícími členy OPS, vytvoření informačního materiálu o pracovní rehabilitaci ve verzi pro snadné čtení (ETR) či hledání způsobu, jak práci členů OPS odměňovat (v současnosti nepobírají členové žádnou odměnu za odvedenou práci). Generální ředitelství Úřadu práce České republiky (GŘ ÚP ČR) poté přijalo nejdůležitější doporučení ochránce : tříletý plán obnovy odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci (OPS). Podíl členek a členů OPS by se měl do konce 2024 zvýšit na 70 %. Aktuálně činí tento podíl přibližně 50 %, což je v rozporu s § 7 odst. 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Uvedeného záměru chce GŘ ÚP ČR docílit intenzivní prací v regionech (prostřednictvím účasti v pracovních skupinách komunitního plánování měst a krajů, poradních sborech, čtvrtletních setkáních prostupného systému pracovní a sociální rehabilitace). Pobočky ÚP ČR budou spolupracovat se zaměstnavateli, organizacemi hájícími práva lidí s postižením, poskytovateli sociálních služeb, samosprávami, lékaři a dalšími subjekty. GŘ UP upraví také interní směrnici o realizaci pracovní rehabilitace. První zprávu o plnění tříletého plánu ochránce očekává již v únoru 2023. S Ministerstvem práce a sociálních věcí dále ochránce komunikuje o převedení žádosti o pracovní rehabilitaci do verze pro snadné čtení (ETR) a o možném odměňování členek a členů OPS.

Výzkumná zpráva je dostupná [zde](#).

Více informací poskytne Denisa Kramářová kramarova@ochrance.cz.

MĚSÍC BLÁZNOVSTVÍ

Právničky a právníci Kanceláře veřejného ochránce práv se účastnili panelové diskuze na téma Přístupnost bydlení pro lidi s psychosociálním postižením. Setkání se uskutečnilo v rámci destigmatizační akce Měsíc bláznovství, kterou pořádala nezisková organizace Práh jižní Morava a jejímž cílem je informovat a vzdělávat veřejnost v oblasti duševního zdraví a v oblasti transformace psychiatrické péče. Protože se jedná o průřezové téma, na přípravě panelové diskuze spolupracovali právníčky a právníci z různých odborů Kanceláře veřejného ochránce práv, a to Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením, Odboru dohledu nad omezováním osobní svobody, Odboru rovného zacházení a Odboru sociálního zabezpečení. Na příběhu Adama ukázali, s jakými bariérami se lidé s psychosociálním postižením mohou setkat při snaze žít nezávislým způsobem života, a ve kterých případech se mohou obrátit o pomoc na ombudsmana. Zdůraznili nutnost vytváření bezpečného prostředí pro zotavení, které podporuje samostatné rozhodování ve všech oblastech života člověka. Shrnuli povinnosti opatrovníka při hledání bydlení nebo vhodné sociální služby pro opatrovance, kdy je nezbytné vyvažovat přání opatrovance a jeho zájem a veškerá rozhodnutí opatrovanci srozumitelně vysvětlovat. Dále byl představen zákaz diskriminace v obecním bydlení a podmínky pro čerpání příspěvku a doplatku na bydlení.

Více informací v případě zájmu poskytne Alena Nosková (noskova@ochrance.cz)

LIDÉ S POSTIŽENÍM Z UKRAJINY S DOČASNOU OCHRANOU

Ochránce dále pokračuje v monitorování situace lidí s postižením včetně dětí a seniorů, kteří v důsledku ruské agrese opustili po 24. únoru tohoto roku Ukrajinu a v České republice jim byla udělena dočasná ochrana. Více o činnosti ochránce po začátku konfliktu se můžete dozvědět v mimořádném bulletinu Ukrajina.

Válka na Ukrajině - mimořádný bulletin | Ombudsman (ochrance.cz)

V současné době se ochránce věnuje v této souvislosti třem hlavním tématům:

- Vzdělávání dětí z Ukrajiny se speciálními vzdělávacími potřebami
- Využívání sociálních služeb lidmi z Ukrajiny s udělenou dočasnou ochranou a možnost získání příspěvku na péči

Na základě tzv. Lex Ukrajina mohou lidé z Ukrajiny s udělenou dočasnou ochranou, kteří se nachází v nepříznivé sociální situaci, využívat v ČR sociální služby. Pokud to odůvodňuje jejich majetková a příjmová situace, kterou lze prokázat i čestným prohlášením, hradí náklady na poskytování sociální služby místo takového uživatele služby stát. A to bez ohledu na druh sociální služby a formu jejího poskytování. Ochránce se rozhodl zmapovat, kolika lidem byla či je sociální služba na základě Lex Ukrajina poskytována. Za tím účelem se obrátil na kraje a hlavní město Prahu s prosbou o sdílení dostupných dat.

Dle platné legislativy a výkladu Ministerstva práce a sociálních věcí lidé z Ukrajiny s udělenou dočasnou ochranou nemohou být příjemci příspěvku na péči. Stát jim tudíž neumožňuje získat finanční prostředky, které by mohli použít na sjednání a uhrazení podpory dle své volby, individuálních potřeb a životní situace. Ze strany státu zde v důsledku dochází ke zvýhodnění a upřednostnění poskytování sociálních služeb, které stát za výše uvedených podmínek zcela hradí, oproti péči poskytované pečující osobou v přirozeném prostředí člověka. Na tuto skutečnost upozornil ochránce na setkání ombudsmanů V4 v Kroměříži.

LIDÉ S POSTIŽENÍM Z UKRAJINY S DOČASNOU OCHRANOU

- Zdravotní pojištění pro osoby závislé na péči nebo pečující o osobu závislou na péči

V důsledku novely zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (tzv. „Lex Ukrajina“) došlo s účinností od 27. 6. 2022 k tomu, že lidé ve věku 18 až 64 let, kterým byla v České udělena dočasná ochrana, již nebudou po uplynutí 150 dnů od jejího udělení automaticky považováni za osoby, za které hradí pojistné na veřejné zdravotní pojištění stát.

Lidé z Ukrajiny ve věku 18 – 65 let musí po uplynutí 150 dnů od udělení dočasné ochrany nahlásit a doložit své zdravotní pojišťovně, kdo je jejich plátcem pojistného, zda si pojistné budou hradit sami, nebo zda spadají do některé z kategorií osob, za které i nadále bude zdravotní pojištění hradit stát.

Mezi osoby, za které by i nadále měl stát hradit zdravotní pojištění, patří „osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), a osoby pečující o tyto osoby, a osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost)“.

Informační letáky MPSV k této změně naleznete zde:

Informační leták česky

Informační leták ukrajinsky

Doporučený postup pro osoby závislé na péči a pečující osoby je přihlásit se na Úřadu práce do evidence uchazečů o zaměstnání a tuto skutečnost posléze prokázat své zdravotní pojišťovně. Ochránce má ze své monitorovací činnosti informace o tom, že v této oblasti může docházet k nejednoznačným a komplikovaným situacím. **Proto se prostřednictvím tohoto bulletinu obrací na spolupracující organizace, které poskytují podporu lidem z Ukrajiny s dočasnou ochranou, s prosbou o sdílení zkušeností s následujícími situacemi:**

- Máte nějaké informace o tom, zda se uchazečky a uchazeči o zaměstnání z řad pečujících osob či osob závislých na péči potýkají na Úřadu práce s nějakými problémy vzhledem k tomu, že jim bylo doporučeno, aby se zaevidovali kvůli zdravotnímu pojištění?
- Máte poznatky o to, že by již nějak více narůstal počet lidí, kteří tyto problémy řeší (po uplynutí lhůty 150 dní)?
- Jaké máte zkušenosti se zdravotními pojišťovnami, pokud jde o dokládání závislosti na péči nebo péče o osobu blízkou?

Budeme rádi za sdílení Vašich zkušeností, které můžete zasílat pověřeným právníčkám Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením na email:

Magdalena Paulusová (paulusova@ochrance.cz) a Alena Nosková (noskova@ochrance.cz)

PŘÍSTUPNOST CENTRÁLNÍHO REZERVAČNÍHO SYSTÉMU NA OČKOVÁNÍ PRO LIDI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých (dále jen „SONS“) ochránce upozornila na nepřístupnost Centrálního rezervačního systému na očkování proti onemocnění covid-19 (dále také „CRS“). Na webových stránkách, kde se lidé mohli na očkování registrovat, byly zásadní bariérou tzv. reCAPTCHA kódy v anglickém jazyce. Na webových stránkách, kde si zájemci o očkování registrují již konkrétní termín očkování, si lidé se zrakovým postižením z důvodu nesprávného označení informace v HTML kódu nemohli ověřit vybraný časový termín (tzv. slot). Text byl na těchto stránkách špatně čitelný také z důvodu nedostatečného kontrastu. SONS na nepřístupnost CRS upozornila Ministerstvo zdravotnictví, ale nedošlo k žádnému zlepšení. Ochránce se proto obrátil na bývalého ministra zdravotnictví a požádal ho, aby bez zbytečného odkladu odstranilo překážky, které bránily lidem se zrakovým postižením v přístupnosti k informacím v CRS. Ministerstvo návrhu ochránce vyhovělo a začalo s organizací SONS spolupracovat na uvedeném úkolu. Nyní je celý proces registrace k očkování na webu ministerstva a rezervace časového slotu k úkonu na webu společnosti Reservatic přístupný lidem se zrakovým postižením. Ministerstvo se poučilo a přijalo opatření, aby v budoucnu nedocházelo k neodůvodněným zásahům do práv lidí s postižením.

Více informací v případě zájmu sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz)

VOLEBNÍ PRÁVO PRO VŠECHNY

Ochránce se zapojil do připomínkového řízení k zákonu o správě voleb. Nesouhlasil s možností soudů zasahovat do aktivního volebního práva při rozhodování o svéprávnosti. Upozornil, že rozhodování soudů o tom, kdo je způsobilý volit, je v rozporu s článkem 28 Úmluvy o právech osob s postižením a také s přístupem Evropské unie. Stát se má soustředit na umožnění efektivní participace všech lidí s postižením na veřejném životě, včetně voleb. Ministerstvo akceptovalo připomínku ochránce. Návrh, který bude projednávat parlament, již umožňuje soudům zasahovat pouze do pasivního volebního práva (práva být volen).

S dotazy se můžete obrátit na Zuzanu Durajovou (durajova@ochrance.cz)

PODMÍNKY ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI OSOB K PROVOZOVÁNÍ DRÁHY A DRÁŽNÍ DOPRAVY – PŘIPOMÍNKY K NÁVRHU NOVÉ VYHLÁŠKY

Ochránce se v připomínce zaměřil na dopad navrhované právní úpravy na práva lidí se sluchovým postižením v oblasti práce a zaměstnání. Ministerstvo zdravotnictví upozornil, že v důsledku značného vědeckého pokroku v oblasti kompenzačních pomůcek či možností léčby určitých nemocí či stavů se některé podmínky obsažené v původní vyhlášce (vyhláška č. 101/1995 Sb.) staly neúměrně přísnými. Patří k nim například požadavky na minimální prahové hodnoty sluchového vnímání.

Ochránce konstatoval, že i přes opakované přísliby z minulosti ministerstvo nenavrholo žádné změny hodnot v oblasti posuzování sluchového vnímání. Proto doporučil, aby předkladatel znovu požádal odborníky o zhodnocení navrhovaných minimálních prahových hodnot sluchu pro drážní zaměstnance. Dále navrhl, aby byla ve vyhlášce používána stejná metoda, jakou používá evropský zákonodárce (tj. sluchová ztráta v decibelech), a aby došlo k opětovnému odbornému posouzení možnosti použití zdravotnického prostředku. V neposlední řadě vytknul předkladateli, že neprovedl řádné zhodnocení dopadů návrhu s našimi vnitrostátními a mezinárodními závazky. Ochránce si je vědom důležitosti sluchového vnímání pro bezpečnost drážní dopravy, ochrany zdraví přepravovaných osob a majetku. Jeho připomínky mají za cíl definitivně stvrdit, že navrhované požadavky skutečně odpovídají vědeckým poznatkům a technickému pokroku 21. století a důsledně rozlišují mezi jednotlivými skupinami drážních zaměstnanců.

Více informací ke stanovisku ochránce sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz)

ZÍSKÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI K ŘÍZENÍ MOTOCYKLU ČLOVĚKEM SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Žena se sluchovým postižením, která se identifikuje jako neslyšící, chtěla získat řidičské oprávnění k řízení motocyklu. Na území hlavního města Prahy nemohla najít autoškolu, která by jí poskytla výcvik a při provádění praktických jízd zohlednila její sluchové postižení. Stěžovatelka požádala ochránce o pomoc a posouzení platné právní úpravy. Podle jejího názoru zákon o získávání a zdokonalování způsobilosti k řízení motorových vozidel znevýhodňuje lidi se sluchovým postižením. Na základě jejího podnětu ochránce opakovaně komunikoval s Ministerstvem dopravy, Asociací autoškol ČR, Centrem služeb pro silniční dopravu a organizacemi hájícími práva lidí se sluchovým postižením. Ochránce následně předal neslyšící ženě informace, jak by mohla svou životní situaci řešit. Její případ využil k obecnému sledování toho, jak Česká republika naplňuje Úmluvu a doporučil dvě opatření.

Ochránce ministerstvu navrhl, aby jeho Pracovní skupina pro autoškolství ve spolupráci s organizacemi hájícími práva lidí se sluchovým postižením vytvořila přehledný a stručný informační materiál pro autoškoly. Obsahem materiálu by měly být zejména informace o tom, že lidé se sluchovým postižením mohou být žadateli o řidičské oprávnění, jak mohou autoškoly s lidmi se sluchovým postižením komunikovat při teoretické výuce a výcviku a za jakých podmínek může proběhnout zkouška. Centru ochránce navrhl, aby byla informačně obohacena prezentace pro zkušební komisaře, která je připravena pro účely tzv. zdokonalovacích školení. Zkušební komisaři měli především vědět, že se mohou setkat u zkoušky s různými lidmi se sluchovým postižením a že ne vždy budou žadatelé používat stejný komunikační systém.

Více informací ke stanovisku ochránce sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz)

PŘÍPRAVA VÝBĚROVÉHO ŠETŘENÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM PRO ROK 2023

Ochránce se zapojil do konzultačních činností k připravovanému Výběrovému šetření osob se zdravotním postižením, které bude Český statistický úřad (ČSÚ) realizovat v roce 2023. Toto šetření považuje ochránce za důležité, jelikož přináší důležitá statistická data o životě lidí s postižením v Česku (zejména v oblasti práce, zdravotnictví a běžného života). Ochránce doporučil ČSÚ úpravy v dotazníku pro respondenty. Dále doporučil, aby ČSÚ rovněž sbíral data o lidech s poruchou autistického spektra, jelikož o nich stát stále nemá dostatek relevantních informací. Na závěr ochránce doporučil, aby ČSÚ shromáždil data od jednotlivých resortů a vydal dvě samostatné zprávy, jež se týkají dětí s postižením a lidí žijících v institucích (např. domovech pro osoby se zdravotním postižením).

Více informací v případě zájmu sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz)

ZVYŠOVÁNÍ PŘÍSTUPNOSTI TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ PRO LIDI SE SLUCHOVÝM A ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

V září 2022 začal platit zákon o službách platform pro sdílení videonahrávek (zákon č. 242/2022 Sb.), který mírně upravil podmínky pro zvyšování přístupnosti televizního vysílání. Česká republika tímto s velkým zpožděním transponovala Směrnici EU o audiovizuálních mediálních službách (2018/1808). Ochránce ale vnímá dlouhodobou kritiku organizací lidí se sluchovým a zrakovým postižením ve vztahu k nové právní úpravě. Proto zprostředkoval jednání mezi organizacemi a Ministerstvem kultury, které proběhlo již v červnu. Na základě výsledků jednání organizace zaslaly své návrhy na změnu právní úpravy, které ministerstvo zapracovalo do konkrétního písemného návrhu. Uvedený návrh hodlá ministerstvo projednat se zástupci provozovatelů televizního vysílání a organizacemi do konce roku 2022. Ochránce bude dál situaci monitorovat a podporovat vzájemný dialog všech aktérů, aby došlo ke zlepšení podmínek pro divačky a diváky, kteří potřebují audiopopis, skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka.

Více informací sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz) a Nicole Fryčová (frycova@ochrance.cz)

Tématu se věnuje také [říjnový díl](#) pořadu Televizní klub Neslyšících.

zdroj: ceskatelevize.cz

POSTUP VEŘEJNÉHO OPATROVNÍKA PŘI VYDÁNÍ OBČANSKÉHO PRŮKAZU PRO OPATROVANKYNI

Žena s intelektovým postižením, která je omezena ve svéprávnosti, chtěla mít vydaný občanský průkaz, aby se s ním mohla prokazovat v běžných životních situacích. Veřejný opatrovník odmítl podat žádost o vydání průkazu. Důvodem byla obava o zneužití průkazu při uzavírání smluv a zranitelnost stěžovatelky s ohledem na její postižení. Opatrovník svůj odmítavý postoj opatrovankyni nevysvětlil. Zástupkyně ochránce upozornila opatrovníka, že k uzavření nevýhodné smlouvy může dojít i bez vydání občanského průkazu. Je proto důležité, aby opatrovník působil v této věci preventivně a snižoval míru rizika, která opatrovankyni potenciálně hrozí, tím, že v souladu s jejím přáním a zájmy zvyšuje její samostatnost a soběstačnost (např. ve formě služby sociální rehabilitace). Zástupkyně ochránce doporučila opatrovníkovi, aby s opatrovankyní sdílel své obavy, vysvětloval důvody svého postupu, přistupoval k ní individuálně a posiloval její nezávislost. Po vydání zprávy o šetření opatrovník požádal o vydání občanského průkazu pro opatrovankyni a na základě závěrečného stanoviska tento průkaz opatrovankyni předal.

Zpráva o šetření je dostupná [zde](#). Tisková zpráva k případu je [zde](#).

POKYNY PRO DEINSTITUCIONALIZACI, VČETNĚ NOUZOVÝCH SITUACÍ, VYDANÉ VÝBOREM OSN PRO PRÁVA LIDÍ S POSTIŽENÍM

Bývalá zástupkyně ochránce koncem června zaslala Výboru OSN pro práva lidí s postižením připomínky k jeho Pokynům pro deinstitucionalizaci, včetně nouzových situací (dále jen jako „Pokyny“). Tento dokument navádí smluvní státy Úmluvy OSN o právech lidí s postižením, jaké kroky by měly při procesu deinstitucionalizace konkrétně učinit. Daný dokument především zdůrazňuje nutnost států k okamžité reakci s cílem co nejdříve uzavřít instituce pro lidi s postižením a také pro ně zajistit úplnou dostupnost podpůrných služeb v komunitě. Institutionalizace lidí s postižením je totiž nebezpečná. To prokázala mimo jiné i zkušenost z období pandemie, kdy bylo lidí s postižením žijících v institucích téměř nemožné ochránit před vzájemnou nákazou s často fatálními následky.

Bývalá zástupkyně ochránce pak ve svých připomínkách mimo jiné Výbor žádala, aby upřesnil některé z definic užívaných v dokumentu, například definici instituce nebo pobytové sociální služby komunitního charakteru. Výbor v tomto ohledu ve finální verzi Pokynů v jejich čl. 33 skutečně vymezil, jakou pobytovou službu lze chápat jako komunitní a její poskytování je v souladu s Úmluvou. Na druhou stranu Výbor OSN například nereagoval na připomínku zástupkyně, aby vyjasnil povinnost smluvního státu poskytnout kompenzaci člověku s postižením, který žil/žije v instituci (kap. IX. Pokynů).

Zaslané připomínky jsou k dispozici v anglickém jazyce v Evidenci stanovisek Ombudsmana [zde](#) a konečná verze Pokynů je dostupná na webu OSN [zde](#)

Více informací poskytne Veronika Vítková (vitkova@ochrance.cz)

V uplynulém období se zasedání poradního orgánu veřejného ochránce práv pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením konalo celkem třikrát a dvakrát se sešla pracovní skupina poradního orgánu pro oblast sociálních služeb. Pro rok 2022 si poradní orgán stanovil k projednání několik priorit – jednalo se zejména o oblast vzdělávání a také oblast sociálních služeb a s tím související problematika deinstitucionalizace a právo na nezávislý život plynoucí z článku 19 Úmluvy.

V oblasti vzdělávání, o níž informujeme v první části bulletinu, seznámili členové poradního orgánu ochránce s vlastními zkušenostmi ze studia, popřípadě se zkušenostmi svých dětí. Poté vyjádřili svůj postoj k některým z řešených témat formou přijetí usnesení.

V souvislosti s tématem deinstitucionalizace se členové zabývali tím, jakým způsobem Česká republika naplňuje závazky plynoucí z článku 19 Úmluvy (právo na nezávislý život a život v komunitě). Diskutovali zejména o fungování pobytových sociálních služeb, dále o komunitních sociálních službách a také o konkrétních nárocích, které Úmluva na jednotlivé státy v tomto ohledu klade. Diskuze se týkala i nastavení příspěvku na péči a obecně také celého systému financování sociálních služeb. S ohledem na rozsáhlost a komplikovanost jednotlivých témat se jim poradní orgán bude věnovat i na následujících zasedáních. Pracovní skupina pro oblast sociálních služeb, kterou tvoří sedm členů poradního orgánu, poskytuje větší časový prostor pro řešení složitých systémových témat. Členové se zabývali zejména chystanou novelizací zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve světle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Na základě svých vlastních zkušeností s fungováním systému sociálních služeb se společně snažili definovat mezery a bariéry, které mohou bránit lidem s postižením v plném zapojení do společnosti. Diskutovali konkrétně o kapacitách osobní asistence, nastavení standardů této sociální služby nebo také o nedostatečné finanční podpoře pro nákup komunitních služeb a to zejména u lidí, kteří potřebují podporu 24 hodin denně.

Mimo stanovené priority se poradní orgán zabýval důležitými tématy jako je míra zapojení lidí s postižením do jednotlivých legislativních procesů, kdy jsou navrhovány a následně přijímány zákony či jejich novely, které mají na život lidí s postižením značný dopad, ale nová právní úpravy či její změny nejsou s lidmi s postižením dostatečně diskutovány. V této souvislosti také velmi rezonovala otázka potřeby založení sdružení či asociace uživatelů sociálních služeb, která by se jako partnerský orgán snažila prosazovat a hájit zájmy samotných lidí s postižením (odkaz na příspěvek IM). Členové poradního orgánu ochránce dále informovali o dopadech aktuálního zvyšování cen energií či tepla a s tím spojeným zvýšením nákladů na lidi s postižením.

V průběhu uplynulého roku přešlo předsednictví poradního orgánu ze zástupkyně veřejného ochránce práv na samotného ochránce Stanislava Křečka. Na podzim pak rezignovala jedna ze členek paní Petra Horáková a poradní orgán má tedy v současné době 18 členů.

PŘÍSPĚVEK ČLENKY PORADNÍHO ORGÁNU IVANY MAREŠOVÉ

Argument pro vznik asociace uživatelů sociálních služeb

Úvodem předesílám, že tento článek není a nemá být přesným návodem na vytvoření asociace uživatelů sociálních služeb. Jeho ambicí je zahájení diskuze a propojení aktivních zainteresovaných osob, které se budou podílet na přípravě a vzniku samotné asociace.

Význam sociální služeb ve společnosti roste a jejich dostupnost a kvalita je zásadní a určující pro kvalitu života člověka s postižením jakéhokoliv druhu. V České republice existuje relativně bohatá síť poskytovatelů sociálních služeb, jednotliví poskytovatelé se ale zásadním způsobem liší v kvalitě poskytované služby. Ze své dlouholeté životní zkušenosti se sociálními službami, jejich poskytovateli a jejich užíváním vím, že poskytovatelé často nedosahují potřebné kvality, a když je jim tento nedostatek vytknut tak nereagují konstruktivně, ale ukončují jednostranně a náhle smlouvy, zanedbávají výkon služby, nerozšiřují nabídku služeb, odmítají vést dialog a pomlouvají klienta u ostatních poskytovatelů. Tento stav je neudržitelný a chceme-li se srovnávat s vyspělými evropskými zeměmi, je třeba ho změnit. Nástrojem této změny by mohla být, využijeme-li svou šanci, asociace uživatelů sociálních služeb.

Co by měla být asociace uživatelů

Asociaci uživatelů si představuji jako spolek uživatelů sociálních služeb a odborníků, nikoliv poskytovatelů, kteří se věnují problematice sociálních služeb, ať už po stránce teoretické nebo praktické, např. psychologové, terapeuti, lektoři. Asociace by měla vyvíjet činnost dvojího druhu. Zaprvé by asociace měla vzdělávat jak uživatele, tak i poskytovatele v oblasti sociálních služeb.

Klienti dnes mají velice vágní představu o náplni pečovatelské služby a osobní asistence, nejsou si přesně vědomi svých práv, často si neuvědomují, že oni sami by měli přispět ke zvyšování kvality sociálních služeb a tím i svého života, bojí se komunikovat své požadavky k poskytující osobě, nejsou často schopni se obhájit a prosadit svůj názor, neuvědomují si, že jsou platícím zákazníkem a že mají nárok požadovat určitou úroveň služby a že sociální služba je zbožím ve smyslu vztahu kvality a ceny, tedy službou specifického druhu a uživatel je vlastně zákazník. Klienti mají právo rozhodovat, jakou službu si zaplatí a mají právo požadovat zaplacenou službu v příslušném rozsahu a kvalitě. Současný uživatel sociálních služeb je často pasivním divákem probíhajících úkonů a jemu bráněno o nich aktivně rozhodovat.

Poskytovatelé sociální služby si často naopak nejsou vědomi zákaznické role uživatele sociálních služeb a často postavení uživatele sociálních služeb oslabují a jeho požadavky bagatelizují. Poskytovatelé nerozlišují mezi pečovatelskou službou, kde se jedná o předem stanovené a zadané úkoly, které formuluje vyhláška, a osobní asistencí, kde hlavním účelem asistenta je plnit úkony formulované ve smlouvě, která je dvoustrannou dohodu mezi rovnocennými subjekty, a zadávané klientem a ve spolupráci s ním mu umožnit žít život podle jeho představ. Toto je oblast, ve které dochází k největšímu nepochopení podstaty služby a omezení uživatele v jeho svobodě.

Zadruhé má asociace uživatelů plnit roli ochránce uživatelů proti libovůli poskytovatelů, kteří často jednají z pozice oligopolní síly způsobem, který je v rozporu s lidskou slušností a někdy i se zákonem. Poskytovatelé často nejsou schopni skutečného partnerství a vnímají klienty jako neschopné participovat, odmítají s nimi problémy řešit a hledat kompromis. Klienti jsou naopak často pasivní z důvodu obav o ztrátu poskytovatele a tím základních jistot a obstarání nezbytných potřeb. Pod tímto tlakem často přijímají pro ně nevýhodné podmínky. Na tomto poli by asociace měla nabídnout mediaci řešení a právní servis. Asociace musí představovat platformu pro rovnocenná vyjednávání mezi poskytovateli a klienty. Asociace podpoří svoje členy v případě, že se rozhodnou své problémy s poskytovateli řešit. Její hlavní výhoda spočívá ve zdůraznění širokého požadavku na zvyšování kvality služeb a vedení konstruktivních dialogů mezi uživateli a poskytovateli.

Cílem asociace není utlačovat poskytovatele, asistenty ani pečovatele, ale dosáhnout rovnocenného postavení poskytovatele a uživatele za účelem zvyšování standardu služeb. V rovině právní toto představuje vybudování vzájemného respektu, který se projeví uzavíráním oboustranně výhodných a rovnocenných smluv a větší flexibilitou poskytovatelů při sestavování smlouvy. V rovině osobní interakce klienta s pečovatelem/asistentem jde o vytvoření vztahu založeného na respektu a vzájemné úctě, jehož důležitou a nepominutelnou součástí je jasné vymezení kompetencí obou stran a nastavení hranic chování.

Sama jsem kvadruplegik na vozíku, pracuji a žiji život celkem spokojeného dospělého člověka, přesto že nemám možnost užívat dopomoci rodiny. Jsem si proto naprosto jistá, že sociální služby jsou cestou k naplněnému a šťastnému životu s postižením přesně tak, jak to měla na mysli paní inženýrka Jana Hrdá. Doufám, že by se mnou souhlasila, čest její památce.

JUDr. Ivana Marešová (judr.maresova@gmail.com)

JUDr. Ivana Marešová vystudovala právnickou fakultu na Karlově univerzitě, kde v roce 1989 získala doktorát. V současnosti působí ve vzdělávací a poradenské organizaci Civil association Spiralis.

ČINNOST DALŠÍCH ODBORŮ OCHRÁNCE V OBLASTI OCHRANY PRÁV LIDÍ S POSTIŽENÍM

„HOME OFFICE“ JAKO PŘIMĚŘENÉ OPATŘENÍ PRO ZAMĚSTNANKYNI S POSTIŽENÍM

Zaměstnankyně s postižením pracovala pro soukromého zaměstnavatele z místa svého bydliště (v režimu „home office“). Následně nastoupila na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Po jejich uplynutí strávila ještě rok v pracovní neschopnosti z důvodu nepříznivého zdravotního stavu. Když se po šesti letech vracela do zaměstnání, požádala o zkrácení týdenní pracovní doby z důvodu péče o nezletilé dítě a rovněž o pokračování v režimu „home office“. Zaměstnavatel vyhověl zkrácení pracovní doby; režim „home office“ ale odmítl. To by znamenalo, že by zaměstnankyně musela každý den dojíždět do práce přibližně 200 km. Pracovní poměr byl proto skončen dohodou. Ochránce upozornil, že práce z místa bydliště může být přiměřeným opatřením pro zaměstnance s postižením. Neposkytnutí přiměřeného opatření nemůže zaměstnavatel odůvodnit jakýmkoliv argumenty, ale pouze těmi, které odpovídají kritériím uvedeným v § 3 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Jelikož zaměstnavatel neposkytl téměř žádné informace, proč home office není možný, vzbuzuje jeho jednání podezření na nepřímou diskriminaci z důvodu postižení. Pokud by zaměstnankyně podala antidiskriminační žalobu, došlo by k tzv. přesunu důkazního břemene. Zaměstnavatel by pak musel důvody sdělit soudu. Zaměstnankyni běží lhůta pro podání žaloby do roku 2023. Případ ukazuje na potíže, s nimiž se potkávají zaměstnankyně zaměstnanci s postižením při vymáhání práva na přiměřené opatření, na které pamatují čl. 5 a čl. 27 Úmluvy.

Zpráva o posouzení námítky diskriminace je dostupná [zde](#).

Více informací v případě zájmu sdělí Petr Polák (polak@ochrance.cz)

Odbor rovného zacházení připravil praktickou příručku o rovném zacházení. Je určena zejména rodičům na pracovním trhu. Věnuje se otázkám zaměstnávání od nástupu až po skončení pracovního poměru. Je tak užitečná pro všechny zaměstnance. Dozvíte se také, v čem všem Vám má zaměstnavatel vyjít vstříc, pokud se staráte o dítě s postižením. V příručce naleznete ilustrační příklady, které pomáhají lépe pochopit základní principy a právní pravidla, i případy z praxe ochránce shromážděné v průběhu posledních dvanácti let.

Příručka je dostupná [zde](#). Shrnutí doporučení pro zaměstnance je dostupné [zde](#).

Více informací sdělí Michaela Šinal' (sinal@ochrance.cz)

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Lidé s postižením často nemají peníze na nezbytné sociální služby a další výdaje, protože zákonná výše příspěvku na péči nezohledňuje inflaci ani zvýšení cen sociálních služeb.

Od roku 2012 se příspěvek na péči ve stupních I a II zvýšil pouze jednou, a to o 10 % v roce 2016. Regulované ceny za sociální služby však rostou mnohem víc, například maximální cena za osobní asistenci od roku 2012 stoupla o 30 %. Příspěvek na péči ve stupních III a IV pro lidi v domácí péči se naposledy zvýšil v roce 2019, od té doby však vzrostly ceny přibližně o 25% (podle indexu spotřebitelských cen, který vyhledává Český statistický úřad). Lidé závislí na péči tak z příspěvku mohou uhradit stále méně sociálních služeb.

Nedostatečná výše příspěvku na péči omezuje a ohrožuje právo lidí se zdravotním postižením na nezávislý život (čl. 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením). Ministerstvo práce a sociálních věcí přes opakovaná upozornění situaci nenapravilo. Nyní předložilo do připomínkového řízení návrh novely zákona o sociálních službách. Zvyšuje v něm příspěvek na péči ve stupni I na 2000 Kč a zavádí automatickou valorizaci příspěvku podle růstu mezd a inflace jako u důchodů. Podle názoru ochránce však tyto kroky nestačí. Je třeba nejprve zvýšit příspěvky v ostatních stupních minimálně o kumulovanou inflaci, která nastala od poslední změny výše dávky. Teprve pak se může zavést pravidelná valorizace.

To však nestačí. Ani po zvýšení totiž příspěvek nepomůže lidem s nejvyšší potřebou podpory. Celý systém podpory pro lidi s postižením se musí zásadně změnit. To se podaří, jen když stát tyto lidi zapojí do řešení. Veřejný ochránce práv proto bude doporučovat zvýšení příspěvku na péči v dalších stupních také ve výroční zprávě o své činnosti.

Více informací vám může poskytnout Tereza Klobouková (kloboukova@ochrance.cz)

ODSTRANĚNÍ TVRDOSTI ZÁKONA U PŘÍSPĚVKU NA ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM UŽ MÁ SVÁ PRAVIDLA!

Ochránce šetřil podnět obecně prospěšné společnosti, která zaměstnávala a stále zaměstnává lidi s postižením a na podporu jejich zaměstnávání čerpá příspěvek od úřadu práce. Jednou z podmínek čerpání příspěvku je bezdlužnost k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, za které o příspěvek žádá. Z důvodu seběhnutí několika událostí se přihodilo, že tato společnost nebyla k datu 30. 9. 2019 bezdlužná. Z jejího účtu totiž neodešlo pojistné na zdravotní pojištění a na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Zákon o zaměstnanosti ale umožňuje ve výjimečných případech hodných zvláštního zřetele odstranit tvrdost zákona a prominout nesplnění podmínky bezdlužnosti. V šetřeném případě však ani Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále „ministerstvo“), a posléze ani předchozí ministryně práce a sociálních věcí nevyhověly žádostem stěžovatele a neumožnily mu tak čerpat příspěvek ve výši 2.1 mil Kč na zaměstnávání lidí s postižením. Tehdejší zástupkyně ombudsmana Mgr. Šimůnková shledala šetřením pochybení ministerstva i ministryně spočívající v tom, že byly velmi formalističtí a neposoudily případ zaměstnavatele jako výjimečný hodný zvláštního zřetele. Zástupkyně naopak jeho situaci za výjimečnou hodnou zvláštního zřetele považovala.

Z analýzy několika desítek rozhodnutí ministerstva ohledně prominutí splnění podmínky bezdlužnosti vyplynulo, že ministerstvo nepostupuje předvídatelně a jednotně při posuzování důvodů hodných zvláštního zřetele. Zástupkyně respektovala, že rozhodnutí, zda úřad vyhoví žádosti a tvrdost odstraní, je samozřejmě pouze v jeho kompetenci, a že není žádoucí jakýmkoliv zásadním způsobem omezit správnímu orgánu prostor pro správní uvážení. Konstatovala však, že i správní uvážení úřadů by mělo být předvídatelné, a pokud možno v určitém období jednotné. Jako opatření k nápravě zástupkyně navrhla zahájení přezkumného řízení a zrušení rozhodnutí o neprominutí splnění podmínky bezdlužnosti (neodstranění tvrdosti zákona). Ministryně na základě doporučení rozkladové komise však rozklad zamítla. Po definitivním zamítnutí již nešlo ve vztahu k zaměstnavateli realizovat žádné opatření k nápravě, proto zástupkyně navrhla alespoň opatření směřující do budoucí praxe ministerstva. Navrhla, aby ministerstvo vypracovalo interní materiál, který by do budoucna zajistil sjednocení rozhodovací praxe při posuzování žádostí o odstranění tvrdosti zákona v rámci zaměstnávání lidí s postižením.

Ministerstvo nakonec přizvalo zástupce Kanceláře veřejného ochránce práv ke spolupráci na finální podobě nové Instrukce upravující postupy ministerstva při odstranění tvrdosti zákona v souvislosti s nesplněním podmínky bezdlužnosti u zaměstnavatelů žádajících tyto příspěvky. Instrukce je účinná od 1. 7. 2022. Zaměstnavatel, jehož podnět odstartoval diskuzi o pravidlech odstraňování tvrdosti zákona, se po odmítnutí správními úřady obrátil na soud. Ten rozhodnutí ministerstva o zamítnutí žádosti o odstranění tvrdosti zákona zrušil a vrátil zpět ke znovuprojednání. Ministerstvo nepodalo kasační stížnost a rozhodnutí nabylo právní moci.

Závěrečné stanovisko je dostupné [zde](#). Obrátit se také můžete na Milenu Zmeškalovou (zmeskalova@ochrance.cz)

KDE HLEDAT PEČOVATELE NEBO ZAŘÍZENÍ PRO „HRANIČNÍ DĚTI“?

Pokud orgán sociálně-právní ochrany dítěte ("OSPOD") postoupí krajskému úřadu nekompletní spisovou dokumentaci dítěte, kterému je třeba zprostředkovat náhradní rodinnou péči (ve smyslu § 21 odst. 1 a 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí), je povinností krajského úřadu jej bezprostředně vyzvat k doplnění, případně svoji výzvu v přiměřené lhůtě zopakovat.

V systému péče o ohrožené děti je velký problém umístit děti se zdravotním postižením. Bývalá zástupkyně ochránce šetřila případ devítiletého chlapce s kumulací postižení (středně těžké mentální postižení, ADHD, dětská mozková obrna, epilepsie, s projevy agresivního chování s autistickými rysy, problémy s pohyblivostí z důvodu zkrácených šlach na nohou). Chlapci zemřel otec. Matka sdělila, že s ohledem na své postižení není schopna péči o chlapce zajistit a podala návrh na nařízení ústavní výchovy. Soudní řízení muselo být odročeno a chlapec přechodně pobýval hospitalizovaný v psychiatrické nemocnici, neboť se OSPOD nedařilo najít zařízení, které by mělo volnou kapacitu a „bylo ochotno“ chlapce přijmout. OSPOD oslovil celkem 25 zařízení, než se mu podařilo pro chlapce nalézt místo v dětském domově vzdáleném 130 kilometrů od bydliště matky. To matce prakticky znemožňovalo chlapce navštěvovat.

Některá zařízení (školská i ZDVOP) odmítla chlapce přijmout s odkazem na nezákonné zdůvodnění – je moc mladý, je psychiatricky medikovaný, má výchovné problémy. Podle OSPOD nebyl chlapec „natolik postižený“, aby vyžadoval svěření do zařízení sociální služeb – domova pro osoby se zdravotním postižením. To se ukázalo jako správný krok. Na tento systémový problém ochránce upozornil i MŠMT a na dané téma s ním vyvolal písemnou i osobní diskuzi.

Pro chlapce se rovněž nepodařilo nalézt vhodného pečovatele v rámci systému náhradní rodinné péče. Proto tehdejší zástupkyně ochránce šetřili i postup krajského úřadu. Ten jsme pokárali za to, že nebyl dostatečně aktivní poté, co mu OSPOD nedoložil kompletní spisovou dokumentaci a aktivně neoslovil minimálně sousední krajské úřady s dotazem na volnou kapacitu pěstounů v jejich krajích. S krajským úřadem se ochránce shodl v tom, že by situaci velmi prospěla jednotná a v reálném čase aktualizovaná celorepubliková evidence.

I přes velmi neutěšený systémový problém se OSPOD dařilo pracovat velmi aktivně s matkou. Za spolupráce původní školy se podařilo vyjednat chlapcův pobyt v internátní škole, která je blíže bydlišti matky. Kontakty chlapce s matkou se tak podařilo obnovit.

Závěrečné stanovisko je dostupné [zde](#). V případě zájmu o více informací kontaktujte, prosím Petru Šuplerovou (suplerova@ochrance.cz)

SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI HÁJÍCÍMI PRÁVA LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SPOLUPRÁCE SE SEBEOBHÁJCI

Kancelář veřejného ochránce práv navázala spolupráci se skupinou sebeobhájců z Uherského Hradiště, jež sdružuje lidi s intelektovým a psychosociálním postižením, kteří na veřejnosti mluví o svých zkušenostech a zasazují se o zlepšení svého postavení ve společnosti. Pravidelně se se sebeobhájci právničky a právníci setkávají a společně se baví o možnostech, jak a v jakých případech se mohou obracet na ochránce jak v individuálních kauzách, tak při snaze o systémové změny. Sebeobhájci formulovali jako hlavní oblasti zájmu dostupnost bydlení a zaměstnávání lidí s postižením. V prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv pak v květnu proběhla pod záštitou ochránce unikátní výstava, na které sebeobhájci představili prostřednictvím fotografií svůj život. V červnu tehdejší zástupkyně ochránce pak v rámci spolupráce s organizacemi hájícími práva lidí s intelektovým postižením (SPMP, Rytmus) přivítala v Kanceláři veřejného ochránce práv sebeobhájce z celé České republiky. Představila jim činnost ochránce za pomoci materiálů ve snadno srozumitelné podobě a zdůraznila činnost a roli Poradního orgánu. Předmětem jednání byly i možnosti další spolupráce.

V září se právničky odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením sešly se sebeobhájci z Uherského Hradiště k tématu vzdělávání, v listopadu se společně zaměřili na téma zaměstnávání lidí s postižením. Z listopadového setkání vzešlo Desatero zaměstnávání lidí s postižením, které poslouží jako jeden z podkladů pro připravované doporučení ochránce v této oblasti. V prosinci u příležitosti Mezinárodního dne práv lidí s postižením pak proběhla společná konference na téma nezávislého života.

Ochránce v rámci spolupráce s organizacemi hájícími práva lidí s intelektovým postižením následně zahájil činnost skupiny sebeobhájců z celé České republiky, která by mohla do budoucna působit jako pracovní skupina při poradním orgánu veřejného ochránce práv.

SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI HÁJÍCÍMI PRÁVA LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Tiskové zprávy naleznete: [zde](#) a [zde](#).

Více informací poskytne Romana Jakešová (jakesova@ochrance.cz)

SETKÁNÍ K FUNGOVÁNÍ PRACOVNĚ REHABILITAČNÍCH STŘEDISEK

Právníčky Kanceláře ochránce se setkaly se zástupci Asociace pracovní rehabilitace ČR, z.s. k tématu ověření konceptu pracovní rehabilitačních středisek, který pilotují v Chomutově, v Brně a v Pardubicích. Cílem projektu je také zvýšení včasnosti a dostupnosti pracovní rehabilitace a snížení administrativní zátěže. Právníčky kanceláře zase představily aktivity realizované v oblasti zaměstnávání lidí s postižením v posledním období a společně se účastníci domluvili na další spolupráci.

Více informací o pilotním projektu pracovní rehabilitačních center naleznete [zde](#).

Více informací poskytne Denisa Kramářová (kramarova@ochrance.cz)

SETKÁNÍ K ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S PSYCHOSOCIÁLNÍM A INTELEKTOVÝM POSTIŽENÍM VE VEŘEJNÉM SEKTORU

Právníci z Kanceláře ochránce přijali pozvání tří neziskových organizací (Rytmus, Fosa, Fokus), na němž zúčastnění sdíleli zkušenosti se zaměstnáváním lidí s postižením na městských, krajských či služebních úřadech. Vzájemně si předali informace o dobré praxi, kterou mají na vybraných úřadech. Shodli se, že je třeba cíleně zvyšovat informovanost jak v územní samosprávě, tak i ve státní službě. Následně se domluvili na spolupráci na vznikajícím doporučení ochránce.

Více informací poskytne Petr Polák (polak@ochrance.cz)

DALŠÍ INFORMACE Z OBLASTI PRÁV LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

PŘEVEDENÍ ZAMĚSTNANCE S POSTIŽENÍM NA JINOU PRACOVNÍ POZICI JAKO FORMA PŘIMĚŘENÉHO OPATŘENÍ – VÝZNAMNÝ ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA EU

Pokud se pracovník, včetně pracovníka, který absolvuje zkušební dobu či stáž v souvislosti se zařazením na určitou pozici, stane z důvodu náhlého zdravotního postižení trvale nezpůsobilým k výkonu činnosti, na kterou byl v rámci podniku přidělen, je jeho zaměstnavatel povinen jej přeřadit na jiné místo. Pracovník ale musí mít pro tuto práci potřebné dovednosti a schopnosti. Zároveň platí, že volná pracovní pozice musí u zaměstnavatele existovat. Podle Soudního dvora EU (C-485/20) může přeřazení na jinou pozici představovat vhodné přiměřené opatření. Soudní dvůr EU také řekl, že se tato povinnost vztahuje i na zaměstnance s postižením, kteří v době svého propuštění nebyli přijati do pracovního poměru na dobu neurčitou.

Kompletní tiskovou zprávu k případu v angličtině naleznete [zde](#).

PŘÍSTUPNOST VOLEBNÍCH MÍSTNOSTÍ V POJETÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Evropský soud uznal, že Slovinsko porušilo Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv (stížnosti č. 34591/19 a 42545/19). Slovinské úřady nezajistily svým dvěma občanům s postižením, aby se účinně a preventivně mohli bránit v situaci, kdy jsou pro ně volební místnosti nepřístupné. Pánové Toplak a Mrak, občané Slovinska, mají svalovou dystrofii a pohybují se na elektrickém vozíku. Chtěli se zúčastnit národního referenda jako voliči. Věděli, že volební místnosti v jejich bydlišti nejsou přístupné. Proto se obrátili předem na vnitrostátní soudy. Jejich četné stížnosti a žaloby byly odmítnuty. Oba se do volební místnosti nakonec s podporou dostali a v referendu hlasovali. Pan Toplak ale namítal, že jeho hlas nebyl tajný. Při hlasování nebyl za plentou, ale mezi dalšími voliči. Pan Mrak si stěžoval, že plošina před volební místností neměla správný sklon. Musel tak požádat kolemjdoucího, aby se do volební místnosti vůbec dostal. Měl také výhrady k přístupnosti prostoru za plentou a volební urny. Případ ukazuje na mnoho překážek, kterým lidé s postižením čelí při snaze o aktivní účast na politickém životě ve smyslu čl. 29 Úmluvy.

Rozbor rozsudku v anglickém jazyce naleznete [zde](#).

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Leden 2022

- účast na zasedání Odborné skupiny VWOZP pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat
- představení poznatků z oblasti zaměstnávání na koordinační poradě projektu Úřadu práce ČR „Rozvoj systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením na volném trhu práce“

Únor 2022

- účast na pracovním jednání MŠMT s tématem „Podoba maturitní zkoušky pro žáky se specifickými poruchami učení (SPU)“
- účast na zasedání Odborné skupiny VWOZP pro přístupnost veřejné správy a veřejných služeb
- představení poznatků z oblasti zaměstnávání na poradě Ministerstva vnitra ČR s krajskými úřady a Magistrátem hl. m. Praha
- on-line pracovní setkání na téma „Poskytování podpůrných opatření ve speciálním školství po 1. 1. 2020 – zkušenosti neziskových organizací“
- jednání s Českým telekomunikačním úřadem
- zasedání poradního orgánu
- jednání k projektu pracovní rehabilitace

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Březen 2022

- první on-line pracovní setkání pracovní skupiny KVOP k přístupnosti škol a školských zařízení
- vystoupení na webináři Evropské akademie práva (ERA) k tématu „Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením; diskriminace z důvodu postižení v právu EU“
- systematická návštěva domova pro osoby se zdravotním postižením
- setkání s veřejnými opatrovníky a metodičkami veřejného opatrovnictví Královéhradeckého kraje
- kulatý stůl k tématu "Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením"

Duben 2022

- panelové diskuze k tématu Přístupnost bydlení pro lidi s psychosociálním postižením v rámci Měsíce bláznovství
- účast na meziresortní pracovní skupině Českého statistického úřadu k přípravě výběrového šetření o životě lidí s postižením
- jednání s neziskovými organizacemi o zaměstnávání lidí s postižením ve veřejném sektoru
- systematická návštěva domova pro osoby se zdravotním postižením účast na inspekční činnosti České školní inspekce ve speciálních školách

Květen 2022

- jednání na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (zdravotnické úkony, podpůrná opatření ve speciálních školách, mapování přístupnosti škol)
- zasedání poradního orgánu

Červen 2022

- on-line setkání pracovní skupiny pro přístupnost škol a školských zařízení
- jednání na Ministerstvu kultury o zvyšování přístupnosti televizního vysílání pro lidi se sluchovým a zrakovým postižením
- odeslání připomínek Výboru OSN pro práva lidí s postižením k jeho Návrhu pokynů pro deinstitucionalizaci, včetně nouzových situací

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Srpen 2022

- pracovní setkání se sekretariátem VVOZP k vykazování plnění povinného podílu na ministerstev a dalších úřadech státní správy
- jednání s Ústředím ČŠI (inspekční činnost ve speciálních školách zaměřená na poskytování podpůrných opatření)

Září 2022

- natáčení pořadu ČT Televizní klub Neslyšících
- podání připomínek k vyhlášce o stanovení podmínek zdravotní způsobilosti osob k provozování dráhy a drážní dopravy
- zasedání poradního orgánu

Říjen 2022

- kulatý stůl na téma přístupnosti justice pro lidi s postižením
- on-line setkání s generálním ředitelstvím ÚP k tématu rehabilitace
- setkání ombudsmanů V4
- stáž právníček u německého monitorovacího orgánu v Berlíně
- účast na inspekční činnosti České školní inspekce

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Listopad 2022

- pracovní jednání na Ministerstvu kultury ke zvyšování přístupnosti televizního vysílání
- setkání participační skupiny sebeobhájců v Kanceláři VOP
- účast na inspekční činnosti České školní inspekce
- jednání s Moravskoslezským krajem k tématu veřejného opatrovnictví
- návštěva DOZP

Prosinec 2022

- jednání s Evropskou sítí národních lidskoprávních institucí (ENNHRI)
- setkání pracovní skupiny pro přístupnost škol a školských zařízení
- konference na téma nezávislého života u příležitosti Mezinárodního dne práv lidí s postižením
- on-line jednání MPSV - Stálá komise k adaptaci a integraci ukrajinských uprchlíků

Aktuálně připravujeme spolu s poradním orgánem priority naší práce pro rok 2023. O tom, na co se zaměříme letos Vás budeme informovat v dalším vydání bulletinu.

A KDOŽE TO MONITORUJE ÚMLUVU?

Romana Jakešová, vedoucí odboru (542 542 339, jakesova@ochrance.cz):

nezávislý způsob života a zapojení do společnosti

Zuzana Durajová (542 542 201, durajova@ochrance.cz):

rovnost a nediskriminace, právo na život, rizikové situace a humanitární krize, přístup ke spravedlnosti, svoboda a osobní bezpečnost, ochrana proti mučení a jinému krutému, nelidskému činu, ochrana před vykořisťováním, násilím a zneužíváním, ochrana osobní integrity, účast na politickém a veřejném životě

Nicole Fryčová (542 542 225, frycova@ochran.ce.cz):

přístupnost, osobní mobilita

Petra Hadwigerová (542 542 399, hadwigerova@ochrance.cz):

děti se zdravotním postižením, ochrana osobní integrity, osobní mobilita, nezávislý způsob života a zapojení do společnosti, svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím, respektování soukromí, respektování obydlí a rodiny, zdraví, habilitace a rehabilitace, účast na politickém a veřejném životě

Denisa Kramářová (542 542 274, kramarova@ochrance.cz):

svoboda a osobní bezpečnost, ochrana osobní integrity, nezávislý způsob života a zapojení do společnosti, práce a zaměstnávání

Alena Nosková (542 542 273, noskova@ochrance.cz)

nezávislý způsob života a zapojení do společnosti, přiměřená životní úroveň a sociální ochrana

Magdalena Paulusová (542 542 335, paulusova@ochrance.cz):

tajemnice poradního orgánu, děti se zdravotním postižením, respektování soukromí, respektování obydlí a rodiny, přiměřená životní úroveň a sociální ochrana, účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Petr Polák (542 542 374, polak@ochrance.cz):

rovnost a nediskriminace, přístupnost, vzdělávání, habilitace a rehabilitace, práce a zaměstnávání, účast na kulturním životě

Romana Švecová (542 542 256, svecova@ochrance.cz):

děti se zdravotním postižením, nezávislý způsob života a zapojení do společnosti, vzdělávání

Všichni se zároveň věnujeme nosnému tématu rovnosti před zákonem a rovněž zvyšování povědomí o právech lidí s postižením.

Náš tým doplňuje asistent odboru **Robert Jungmann (542 542 270, 725 988 016, jungmann@ochrance.cz)**, obracet se na něj můžete v technických záležitostech souvisejících s činností našeho odboru, rovněž přijímá podněty zaslané Kanceláři v českém znakovém jazyce

Postižení nemusí být vidět

DĚKUJEME ZA SPOLUPRÁCI

www.ochrance.cz